

De Sophia-Augusta Stichting.

XVIIIe EEUWSCHE KEUKEN.

is afkomstig uit het gesloopte huis van een houtzaagmolenaar.

Daarnaast hangen. geschenk van den heer P. van Eeghen, een mans- en een vrouwenportret van de hand van Tiebout Regters, in 1710 te Dordrecht geboren, in zijn tijd een goed portretschilder. Zij stellen voor Dr. Gooijtjen Stinstra, geneesheer te Harlingen en zijn vrouw Anna Mouter en zijn belangrijk voor de kennis van de wijze waarop in 1763 een aanzienlijke Friesche dame van omstreeks 52 jaar gekleed ging.

De schilder heeft zijn oogpunt zoodanig gekozen, dat er van het gouden oorijzer maar weinig te zien komt. De kanten kap, bij de tegenwoordige Friezinnen tot zeer bescheiden afmetingen teruggebracht, heeft hier een zeer eigenaardigen vorm, geheel en al afwijkende van den tegenwoordige. Een kanten schouderdoek en boezelaar voltooien de landseigen dracht, die, toen de Harlinger dokter en zijn vrouw Brussel bezochten, er zoozeer de aandacht trokken, dat zij verzocht werden op het Hof van den Gouverneur der Oostenrijksche Nederlanden te verschijnen.

Boven den spiegel, op den schoorsteenboezem, heeft een schoorsteenstuk plaats gevonden, in 1719 geschilderd door een leerling van Jacob Jordaans, Pieter van Ruijven, die in dienst van den stadhouder Willem III het Loo met werk van zijn hand versierde.

Het volgende vertrek is geheel vertimmerd. In den vorm van een kruisgewelf is er een

lage zoldering in gebracht en het raam heeft aan den binnenkant een geheele gedaanteverwisseling ondergaan. Zoo is het tot een keuken verbouwd.

Eerst in onze dagen, met de invoering van cokes, briquetten, steenkool, petroleum en gas als brandstof, met het duinwaterkraantje dat de pomp vervangt, die somtijds twee slingers en twee kranen had voor wel- en regenwater, met het algemeen gebruik van ijzeren keukengerij, dat den pottenkoop tot armoede heeft gebracht, is er een geheele omwenteling in de keuken gekomen.

Maar in de dagen toen er nog uitsluitend turf en hout werd gestookt en het blinkend koper zoowel tot gebruik als tot sieraad strekte, bleef de keuken eenige eeuwen lang tamelijk hetzelfde uiterlijk behouden, al werden de kamers en het huis ook door opeenvolgende geslachten vertimmerd naar den smaak van hun tijd.

In heel veel oude huizen worden dan ook keukens gevonden, die in het algemeen overeenkomen met deze, maar die dan natuurlijk een nieuwerwetsch fornuis, een gasleiding en allerlei andere dingen bevatten, die hier niet op hun plaats zouden zijn.

Hier kan men zich voorstellen te vertoeven in de benedenverdieping van een aanzienlijke woning te Amsterdam in de XVIIIe eeuw.

Delfsche tegeltjes rondom, een groot fornuis, waar het spit door een uurwerk wordt rondgedraaid, allerlei koperwerk langs den muur, een marmeren aanrechtbank langs het raam, een kleptafel in het midden. Het is alles uit den tijd, toen er nog geen blikjes waren, geen truffels noch champignons, geen roomijs, geen bloemen of versche groenten in den winter.

Als men in deze keuken een feestmaal bereidt, op glimmende kooltjes en knappende eiken knuppels, dan krijgt gij andere spijzen dan gij nu gewoon zijt, in een andere volgorde en anders gediend.

Alles wordt op de tafel zelf geplaatst, eerst soep, pasteien, allerhande pot-spijzen en koud venezoen, dat tot het laatst toe, als sieraad op tafel blijft staan.